

Research Paper

The Structural Equation Modeling of the Relationship Between Insight and Crisis Management Mediated by Passive Defense: A Case Study of Isfahan Police Department, Iran

*Sayed Hassan Khalili Hosseinabadi

1. Department of Curriculum Planning, Naja Institute of Law Enforcement Sciences and Social Studies, Support and Services Department, Isfahan, Iran.

Citation Khalili Hossinabadi., SH. (2024). [The Structural Equation Modeling of the Relationship Between Insight and Crisis Management Mediated by Passive Defense: A Case Study of Isfahan Police Department, Iran (Persian)]. *Disaster Prevention and Management Knowledge*, 14(2):208-221. <https://doi.org/10.32598/DMKP.14.2.710.1>

<https://doi.org/10.32598/DMKP.14.2.710.1>

ABSTRACT

Background and objective Increasing insight, law enforcement knowledge, and using active and passive defense mechanisms have a significant role in crisis management, and many disasters can be solved with these mechanisms in the society. The current research aims to provide a structural equation modeling (SEM) of the relationship between insight and crisis management mediated by passive defense mechanism.

Method This is a descriptive survey using SEM method. The study population consists of the employees of Isfahan police department (FAA) in Isfahan, Iran, who had participated in the provincial insight courses (n=240). The sample size was determined using Cochran's formula. By using simple random sampling method, 148 eligible employees were selected, all of whom were second-level managers. The standard crisis management questionnaires of Jahanbakhsh et al. (2015), a researcher-made insight scale with 14 items, and a researcher-made questionnaire of passive defense with 30 items were used to collect data. To analyze the data and test the hypotheses, correlation test, stepwise multiple regression analysis, and SEM were used in SPSS software, version 20 and Smart PLS software, version 3.

Results The findings showed that insight and its components together with passive defense had a significant relationship with crisis management. The variable of passive defense also had a significant mediating role in the relationship between insight and crisis management.

Conclusion increasing insight is one of the important factors in improving the quality of crisis management along with paying attention to the dimensions and components of passive defense. One of the strengths of this study was the attention to the hidden layers of crisis management in the performance of police missions. By understanding the concept of passive defense, the relationship between insight and crisis management can be understood and it can be used to prevent and deal with internal and external threats.

Keywords Insight, Crisis management, Passive defense, Law enforcement command

Article Info:

Received: 13 Jan 2024

Accepted: 21 MAY 2024

Available Online: 01 Jul 2024

* Corresponding Author:

Sayed Hasan Khalili Hosseinabadi, Assistant Professor.

Address: Department of Curriculum Planning, Naja Institute of Law Enforcement Sciences and Social Studies, Support and Services Department, Isfahan, Iran.

Tel: +98 (913) 2682893

E-mail: hassankhalili1360@gmail.com

Copyright © 2024 The Author(s) by "authors retain the copyright and full publishing rights"

This is an open access article distributed under the terms of the Creative Commons Attribution License (CC-BY-NC: <https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/legalcode.en>), which permits use, distribution, and reproduction in any medium, provided the original work is properly cited and is not used for commercial purposes.

Extended Abstract

Introduction

Increasing insight, law enforcement knowledge, and using active and passive defense mechanisms have a significant role in crisis management, and many disasters can be solved with these mechanisms in the society. In this regard, an important factor is religious insight, encompassing political, cultural and economic insights. Insight refers to a kind of vision and knowledge to recognize true beliefs and distinguish them from false beliefs. In this regard, the one needs to be clever and conscious. Non-physical factors such as faith, motivation, education, discipline, traditions, national and ethnic prejudices, experience, command, morale, and insight are required to deal with crises. The current research aims to provide a structural equation modeling (SEM) of the relationship between insight and crisis management mediated by passive defense mechanism.

Methods

This is a descriptive survey using SEM method. The study population consists of the employees of Isfahan police department (FAA) in Isfahan, Iran, who had participated in the provincial insight courses (n=240). The sample size was determined using Cochran's formula. By using simple random sampling method, 148 eligible employees were selected, all of whom were second-level managers. The standard crisis management questionnaires of [Jahanbakhsh et al. \(2015\)](#), a researcher-made insight scale with 14 items, and a researcher-made questionnaire of passive defense with 30 items were used to collect data. The internal consistency of three questionnaires using Cronbach's α were 0.95, 0.94 and 0.97, respectively and their composite reliability values were 0.96, 0.95, 0.97, respectively. To analyze the data and test the hypotheses, correlation test, stepwise multiple regression analysis, and SEM were used in SPSS software, version 20 and Smart PLS software, version 23.

Results

The findings showed that insight and its components together with passive defense had a significant relationship with crisis management. The variable of passive defense also had a significant mediating role in the relationship between insight and crisis management.

Conclusion

It can be concluded that increasing insight is one of the important factors in improving the quality of crisis management along with paying attention to the dimensions and components of passive defense. Raising awareness in the society to deal with the soft war of the enemy is one of the strategies that can be helpful to overcome the crises and pay attention to the enemy's soft war techniques, such as injuring the feelings of people and the norms and values of the society. Creating beliefs against the enemy's beliefs is the role of insight.

One of the strengths of this study was the attention to the hidden layers of crisis management in the performance of police missions. By understanding the concept of passive defense, the relationship between insight and crisis management can be understood and it can be used to prevent and deal with internal and external threats. The important and vital duty in such a challenging world full of conflicts and disputes is to protect the country by increasing the country's power in all necessary fields. One of the important methods is to increase the insight of people.

Ethical Considerations

Compliance with ethical guidelines

All procedures in this study were in accordance with the ethical guidelines.

Funding

This research was funded by FARAJA Institute of Law Enforcement Sciences and Social Studies.

Conflicts of interest

The author declared no conflict of interest.

Acknowledgments

The author would like to thank the commanders and managers of FARAJA for their cooperation in this study.

This Page Intentionally Left Blank

مقاله پژوهشی

ارائه مدل معادلات ساختاری روابط بین بصیرت‌افزایی و مدیریت بحران با میانجیگری پدافند غیرعامل: مطالعه موردی فرماندهی انتظامی استان اصفهان

سید حسن خلیلی حسین آبادی^۱

۱. گروه برنامه‌ریزی درسی، پژوهشگاه علوم انتظامی و مطالعات اجتماعی ناجا، گروه پشتیبانی و خدمات، اصفهان، ایران.

Use your device to scan and read the article online

Citation Khalili Hosseinabadi., SH. (2024). [The Structural Equation Modeling of the Relationship Between Insight and Crisis Management Mediated by Passive Defense: A Case Study of Isfahan Police Department, Iran (Persian)]. *Disaster Prevention and Management Knowledge*, 14(2):208-221. <https://doi.org/10.32598/DMKP.14.2.710.1>

doi <https://doi.org/10.32598/DMKP.14.2.710.1>

حکیده

زمینه و هدف: بصیرت‌افزایی، ارتقای دانش انتظامی و بهره‌گیری از راهبرد پدافند عامل و غیرعامل در مدیریت بحران نقش چشم‌گیری داشته و بسیاری از حوادث و اتفاقات با این راهبرد در جامعه حل خواهند شد. هدف پژوهش حاضر، ارائه مدل معادلات ساختاری روابط بین بصیرت‌افزایی و مدیریت بحران با نقش میانجی پدافند غیرعامل است.

روش: پژوهش حاضر از نظر هدف کاربردی و از لحاظ روش اجرا توصیفی - پیمایشی با رویکرد مدل‌سازی معادلات ساختاری است. جامعه مورد مطالعه، کارکنان فرماندهی انتظامی استان اصفهان (شرکت‌کننده در دوره‌های بصیرت‌افزایی) به تعداد ۲۴۰ نفر بودند که با استفاده از فرمول کوکران و به روش نمونه‌گیری تصادفی ساده، ۱۴۸ نفر از کارکنان که همگی مدیران لایه دوم فرماندهی انتظامی استان اصفهان بودند انتخاب شدند. روش گردآوری اطلاعات، مطالعات کتابخانه‌ای و میدانی بود که در بخش میدانی از پرسش‌نامه‌های استاندارد مدیریت بحران جهان‌بخش و همکاران (۱۳۹۵)، پرسش‌نامه محقق‌ساخته بصیرت با ۱۴ گویه و پرسش‌نامه محقق‌ساخته پدافند غیرعامل با ۳۰ گویه استفاده شد. برای تجزیه و تحلیل داده‌ها و آزمون فرضیه‌ها از آزمون آماری همبستگی و رگرسیون چندگانه به روش گام‌به‌گام استفاده شد. روایی پرسش‌نامه‌ها با استفاده از روایی سازه (همگرا و واگرا) و پایایی آن‌ها با استفاده از آزمون آلفای کرونباخ به ترتیب برابر ۰/۹۵، ۰/۹۴ و ۰/۹۷ و پایایی مرکب به ترتیب برابر ۰/۹۶، ۰/۹۵ و ۰/۹۷ به دست آمد. جهت تجزیه و تحلیل داده‌های به‌دست‌آمده از نرم‌افزارهای SPSS نسخه ۲۰ و Smart PLS نسخه ۲۳ استفاده شد.

یافته‌ها: یافته‌های پژوهش نشان داد بصیرت‌افزایی و مؤلفه‌های آن به‌همراه پدافند غیرعامل بر مدیریت بحران تأثیر دارند و متغیر پدافند غیرعامل نیز نقش میانجی در رابطه بین بصیرت‌افزایی و مدیریت بحران دارد.

نتیجه‌گیری: بصیرت‌افزایی یکی از عوامل مهم در ارتقای کیفیت مدیریت بحران به‌همراه توجه به ابعاد و مؤلفه‌های پدافند غیرعامل محسوب می‌شود. در پژوهش حاضر یکی از نکات مهم در نوآوری، توجه به لایه‌های پنهان مدیریت بحران در عملکرد مأموریت‌های پلیسی است، زیرا با دریافت مفهوم پدافند غیرعامل ارتباط بین این عنصر استراتژیک با مدیریت بحران مشخص می‌شود و می‌توان در راستای پیشگیری و برخورد با تهدیدات داخلی و خارجی آماده بود.

کلیدواژه‌ها: بصیرت، بصیرت‌افزایی، مدیریت بحران، پدافند غیرعامل، کارکنان فراجا

اطلاعات مقاله:

تاریخ دریافت: ۲۳ دی ۱۴۰۲

تاریخ پذیرش: ۰۱ خرداد ۱۴۰۳

تاریخ انتشار: ۱۱ تیر ۱۴۰۳

* نویسنده مسئول:

دکتر سید حسن خلیلی حسین آبادی

نشانی: اصفهان، گروه پشتیبانی و خدمات، پژوهشگاه علوم انتظامی و مطالعات اجتماعی ناجا، گروه برنامه‌ریزی درسی.

تلفن: ۲۶۸۲۸۹۳ (۹۱۳) ۹۸+

پست الکترونیکی: hassankhalili1360@gmail.com

Copyright © 2024 The Author(s) by "authors retain the copyright and full publishing rights"

This is an open access article distributed under the terms of the Creative Commons Attribution License (CC-BY-NC: <https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/legalcode/en>), which permits use, distribution, and reproduction in any medium, provided the original work is properly cited and is not used for commercial purposes.

مقدمه

باتوجه به حوادث اخیر در کشور و توطئه‌های دشمنان داخلی و خارجی و پیاده‌نظام آن‌ها در داخل و خارج کشور، متأسفانه در بسیاری از موضوعات پیش‌آمده به مسئله مدیریت بحران توجه جدی نشد یا به‌موقع برای علاج واقعه تدبیر نشد که این موضوع در سازمان فراجا هم به‌نوعی با جریان مدیریت بحران کشور همسویی داشته است. یکی از مؤلفه‌های تأثیرگذار در کنترل و مدیریت بحران‌های ملی و فراملی، مسئله بصیرت‌افزایی در بین کارکنان و خانواده‌های آنان است. همچنین مؤلفه پدافند غیرعامل نیز به‌عنوان نقش میانجی در این پژوهش می‌تواند بر مدیریت بحران تأثیر زیادی داشته باشد، زیرا در صورتی که کارکنان سازمان فراجا بتوانند به‌موقع و درست تصمیم‌گیری کنند و امکانات سخت‌افزاری و نرم‌افزاری که از الزامات پدافند غیرعامل در جنگ‌های سخت و نرم است را فراهم سازند به‌درستی می‌توانند آشوب‌ها و ناآرامی‌های را مدیریت نمایند. در بررسی پژوهش‌های مرتبط با تحقیق حاضر، پژوهشگران این حوزه تنها به بررسی ابعاد مدیریت بحران و مؤلفه‌های پدافند غیرعامل پرداخته‌اند و تحقیقی با این عنوان در بین پژوهش‌ها یافت نشد. بنابراین یکی از جنبه‌های نوآوری در این مقاله این موضوع است. همچنین بررسی رابطه معنی‌دار بین مدیریت بحران و مؤلفه‌های پدافند غیرعامل و بصیرتی نیز نوعی ابتکار و خلاقیت در این پژوهش محسوب می‌شود.

سازمان‌های خدماتی از جمله سازمان فراجا، در محیطی بسیار فعال و در تعامل مستقیم با مردم و جامعه هستند. باتوجه به سرعت رشد فناوری‌های اطلاعات و ارتباطات، پیچیدگی‌های نیازها و مطالبات جوامع بشری، پاسخگویی هوشمندانه به مطالبات و خواسته‌های مردم، اتخاذ برنامه‌های مدیریت بحران، بصیرت‌افزایی در بین کارکنان و توجه به مؤلفه‌های پدافند غیرعامل بسیار حائز اهمیت هستند. بدیهی است مدیران نمی‌توانند در برابر همه انواع بحران‌ها آمادگی داشته باشند. با این حال، اگر آن‌ها به مدیریت بحران به‌عنوان یک بخش جدانشدنی از مسئولیت مدیریت استراتژیک خود معتقد باشند، احتمال اینکه سازمان‌های آن‌ها گرفتار بحران شوند تا حد زیادی کاهش می‌یابد. توجه به مدیریت بحران و ارتباط آن با نقش بصیرت‌افزایی کارکنان در کنار توجه به مؤلفه‌های پدافند غیرعامل بسیار مهم است.

پژوهش حاضر از آن جهت حائز اهمیت است که اکثر مطالعات به مفهوم و شناسایی عوامل مدیریت بحران (در سطح فرد) با استفاده از روش‌های کیفی، آن هم به‌طور منفک یا جدا از هم پرداخته‌اند. این پژوهش به‌صورت کمی به بررسی رابطه بین بصیرت‌افزایی و مدیریت بحران، با میانجی پدافند غیرعامل در سطح سازمانی می‌پردازد.

مدیریت بحران یکی از موضوعاتی است که در عصر حاضر به‌صورت حرفه‌ای به‌عنوان یک شاخه اصلی در مدیریت و یک واحد سازمانی حمایتی و معمولاً تحت نظر مدیر عامل سازمان به آن پرداخته شده و به فراخور نوع فعالیت سازمان‌ها تعاریف و روش‌های اجرایی برای آن تدوین شده است؛ به نحوی که امروزه در برنامه‌ریزی استراتژیک سازمان‌ها همراه با مباحثی مانند پدافند غیرعامل، امنیت و مدیریت ریسک به آن پرداخته می‌شود و البته به‌نوعی یکی از نشانه‌های سازمان‌های پیشرو و آینده‌نگر هم محسوب می‌شود. یکی از مواردی که می‌تواند به مدیریت بهتر بحران‌های اجتماعی منجر شود، توجه به مؤلفه‌های بصیرت‌افزایی است، البته مفهومی از بصیرت که مسئولیت سازمان را مدنظر داشته باشد و نه بصیرت را در ابعاد فردی دنبال کند.

پدافند غیرعامل همان مدیریت بحران در عرصه تهدیدات دفاعی و حوادث جنگی است. بنابراین ما در عرصه دفاعی با استفاده از راهکارهای پدافند غیرعامل، می‌توانیم بحران را به‌صورت جامع مدیریت کنیم. به عبارتی دیگر، پدافند غیرعامل و اصول آن، تضمین‌کننده مدیریت جامع بحران در عرصه دفاعی در سطح کشور است و نمی‌توان بدون اجرا و اتخاذ تدابیر پدافند غیرعامل، اجرای مدیریت جامع بحران در عرصه دفاعی را تضمین کرد (جدیدی، ۱۳۹۵).

مدیریت بحران از موضوعاتی است که برای سازمان‌های مختلف اهمیت فراوان داشته و تحقیقات مختلفی را به خود اختصاص داده است. بحران‌ها بخشی از فضای کسب و کار هستند و پرداختن به این موضوع از ضروریات محسوب می‌شود. از سوی دیگر، انطباق با شرایط موجود، نیاز به ابزارهایی برای بهره‌گیری هرچه بیشتر از فرصت‌های ایجادشده دارد **باصری کریمی و شهاب‌زاده (۱۴۰۱)**.

نتایج مطالعات **میراف و انگنا (۲۰۰۹)** نشان داد خیلی از بحران‌ها قبل از اینکه عملاً رخ بدهند، نشانه‌هایی از هشدار را با خود دارند. بنابراین می‌توان نتیجه گرفت بحران‌ها قبل از اتفاق افتادن، نشانه‌های هشداردهنده از خود بروز می‌دهند و اگر مدیریت به این نشانه‌ها توجه داشته باشد می‌تواند پیش از وقوع بحران از بروز آن جلوگیری کند (**پاراسکواس، ۲۰۱۸**).

در مدیریت و کنترل بحران‌های اجتماعی، توجه به مؤلفه‌های حضور به‌موقع، اقتدار توأم با مروت و ترحم، دارا بودن حسن مدیریت بحران، بررسی چرایی پدیده‌ها، بالا بردن آگاهی‌های عمومی در جامعه، توجه به ضربه‌ها و آسیب‌های درونی، توانایی تصمیم‌گیری در فضای ابهام‌آمیز، پیش‌بینی تهدیدات بالقوه، توانایی در ارائه راه‌حل‌های مناسب و به‌موقع، از جمله مواردی است که می‌توان در برنامه‌های آموزشی در سازمان فراجا مورد توجه قرار داد (**خلیلی و همکاران، ۱۳۹۸**).

ادبیات پژوهش

حداکثری سازمان‌های مرتبط در فاز پیشگیری، سرمایه‌گذاری بر روی ساختارهای اطلاعاتی و ارتباطاتی جهت تسریع در فرایند آمادگی در برابر بحران‌ها، تشکیل سیستم‌های پشتیبان تصمیم‌گیری و هدایت‌کننده برای ارائه راهبردهای آمادگی در برابر بحران و تشکیل ساختار برنامه‌ریزی مبتنی بر ارزیابی حجم حادثه به‌منظور برآورد نیازها به‌ترتیب با ارزش ۰/۸۵، ۰/۸۹، ۰/۹۱ و ۰/۸۱ می‌باشند.

باصری کریمی و شهاب‌زاده (۱۴۰۱) در پژوهشی با عنوان «شناسایی پیشران‌های مؤثر بر مدیریت بحران در بافت مرکزی شهر شیراز با رویکرد پدافند غیرعامل» به این نتیجه رسیدند که مهم‌ترین پیشران‌ها مدیریت بحران با رویکرد پدافند غیرعامل به‌ترتیب شامل رعایت حریم آثار باستانی، کاربری وضع موجود، ریزدانی قطعات، رعایت حریم قنوات و مسیل‌ها، قابلیت توسعه معابر است که می‌توان به‌عنوان اثرگذارترین معیارها به اشاره کرد.

براندون (۲۰۱۱) در پژوهشی به این نتیجه رسید که پدافند غیرعامل در برنامه‌ریزی بحران هوای شهری رویکرد نوینی به شمار می‌آید. دیگر آنکه ماهیت وجودی آن بر کاهش آثار بحران با استفاده از روش‌های غیرنظامی استوار است، یعنی شامل تمام اصول و اقدامات غیرنظامی است که با بهره‌گیری از این اصول، از زیان‌های مالی به نقاط حساس شهری و روستایی و تلفات جانی جلوگیری می‌شود یا اینکه این زیان‌ها یا تلفات به حداقل می‌رسد.

الشیبلی و همکاران (۲۰۲۲) در پژوهشی با عنوان «تأثیر اطلاعات استراتژیک بر مدیریت بحران در شرکت‌های مخابراتی اردن» به این نتیجه رسیدند که تمامی ابعاد رهبری نوآور با هوش استراتژیک رابطه مثبتی دارند به‌جز تغییرپذیری که تأثیری بر هوش استراتژیک ندارد.

کوکوا و همکاران (۲۰۱۸) در پژوهشی با عنوان «آموزش و پرورش کارکنان مدیریت بحران و حفاظت مدنی (پدافند غیرعامل) در جمهوری اسلواکی» به این نتیجه رسیدند که در صورت وجود حاشیه کافی از ثبات اقتصاد و درک اهمیت استراتژیک آموزش برای توسعه یک کشور، بهبودی از بحران می‌تواند نسبتاً سریع رخ دهد. آموزش مدیریت بحران باید از نظر اجتماعی و تاریخی زمینه‌سازی شود، باید فراتر از درک انتزاعی و شناختی باشد، باید تجسم یافته و تجربی باشد و شرکت‌کنندگان را به‌عنوان افراد کامل و اعضای مسئول جوامع درگیر کند. تربیت متفکران خلاق و قادر به انطباق سریع با شرایط جدید نیز اهمیت دارد.

الدباغ (۲۰۲۰) در پژوهشی استراتژی مدیریت بحران کرونا را شامل توجه، آموزش تصمیم‌گیران در فرایند تصمیم‌گیری در مواقع بحران و افزایش آگاهی آنان، آموزش تفکر فعال دانسته است.

باتوجه به بررسی‌های انجام‌شده، بیشتر پژوهش‌های صورت‌گرفته داخلی در نیروهای مسلح، تنها به بررسی ابعاد پدافند غیرعامل و بصیرت‌افزایی در سازمان پرداخته و کمتر پژوهشی به بررسی و ارائه مدل معادلات ساختاری روابط بین بصیرت کارکنان و مدیریت بحران پرداخته است. همچنین کمتر پژوهشی یافت می‌شود که به‌صورت خاص و ویژه سازمان پلیس را مورد بررسی قرار داده باشد. از این‌رو، در این بخش به گزارش نتایج پژوهش‌های مختلف و مرتبط پرداخته می‌شود.

جدیدی (۱۳۹۵) در پژوهشی با عنوان «پدافند غیرعامل؛ مدیریت بحران در عرصه تهدیدات دفاعی امنیت» به این نتیجه رسید که پدافند غیرعامل همان مدیریت بحران، در عرصه تهدیدات دفاعی و حوادث جنگی است. بنابراین ما در عرصه دفاعی با استفاده از راهکارهای پدافند غیرعامل، می‌توانیم بحران را به‌صورت جامع مدیریت کنیم. به عبارتی دیگر، پدافند غیرعامل و اصول آن، تضمین‌کننده مدیریت جامع بحران در عرصه دفاعی در سطح کشور است و نمی‌توان بدون اجرا و اتخاذ تدابیر پدافند غیرعامل، اجرای مدیریت جامع بحران در عرصه دفاعی را تضمین کرد.

اعظمی و همکاران (۱۳۹۷) در پژوهشی به این نتیجه رسیدند که باتوجه به اهمیت و ضرورت اجرای پدافند غیرعامل و مدیریت بحران، مسئولین رده بالای کشور در امر خطیر سازمان‌دهی سیاسی فضا باید به‌گونه‌ای مدیریت و برنامه‌ریزی کنند که این دو امر خطیر در سطر سطر این برنامه‌ریزی‌ها به چشم بخورد و در نهایت باتوجه به هم‌پوشانی فراوانی که سازمان مدیریت بحران و پدافند غیرعامل با یکدیگر دارند باید برای صرفه‌جویی در هزینه‌ها و زمان فقط یک سازمان برای انجام اهداف ویژه شکل بگیرد.

خلیلی و همکاران (۱۳۹۸) در پژوهشی به این نتیجه رسیدند که در راستای داشتن یک پلیس مکتبی و مسلمان، توجه به مؤلفه‌های پدافند غیرعامل شامل اطلاع از امکانات سخت‌افزاری و نرم‌افزاری دشمن، اطلاع از تهدیدات نرم و سخت دشمن، توجه به قدرت دفاعی از طریق آموزش‌های نظامی و انتظامی، افزایش آمادگی‌ها و به‌روزرسانی توانایی‌ها، بازدارندگی همه‌جانبه، اشراف اطلاعاتی، توجه به جنگ‌های ترکیبی و نرم دشمن، دشمن‌شناسی و دشمن‌ستیزی در کلام امام‌خمینی^(ع)، در سازمان فراجا حائز اهمیت است.

رشید کلویر (۱۳۹۹) در پژوهشی بیان کردند مهم‌ترین عوامل مؤثر بر ارتقاء عملکرد برنامه‌ریزی مدیریت بحران در حوزه مدیریت شهری در راستای پدافند غیرعامل شهر اردبیل مربوط به مؤلفه‌های آموزش و پژوهش در راستای شناخت بحران‌ها و یادگیری جهت اجتناب از ایجاد ساختارها و فرایندهای مؤثر در ایجاد بحران، ایجاد ارتباطات میان‌سازمانی به‌منظور مشارکت

در شرایط وقوع تهدید، بحران و جنگ

- تقلیل آسیب‌پذیری و کاهش خسارت و صدمات تأسیسات، تجهیزات و نیروی انسانی مراکز حیاتی، حساس و مهم نظامی و غیرنظامی کشور در برابر تهدیدات دشمن

- فریب و تحمیل هزینه بیشتر به دشمن و تقویت بازدارندگی

- افزایش آستانه مقاومت مردم و نیروی خودی در برابر تهاجمات دشمن

در حال حاضر نیروهای مسلح جمهوری اسلامی ایران به دنبال دفاع قابلیت‌محور و توانمندساز به جای مأموریت‌ها و دفاع تهدیدمحور هستند. بنابراین با به‌کارگیری صحیح اصول پدافند غیرعامل:

۱. نیروهای مسلح (سازمان فراجا) در انجام مراحل نبرد، یعنی مراحل مراقبتی و ممانعتی، موفق‌تر عمل خواهند کرد.

۲. دشمنان فرمانطقه‌ای در آینده به راحتی به تفوق و حاکمیت نخواهند رسید.

۳. بخش زیادی از تجهیزات و تسلیحات نیروهای مسلح برای مرحله دوم نبرد یعنی مرحله مقابله‌ای حفظ خواهد شد.

۴. نیروی انسانی متخصص از آسیب مصون خواهد ماند.

مفهوم بصیرت‌افزایی

یکی دیگر از متغیرهای موجود در این پژوهش بصیرت‌افزایی و نقش آن در مدیریت بحران در بین کارکنان فراجاست. بصیرت در لغت به معنای حجت و دلیل، عقل و زیرکی، نیرویی که قلب به‌وسیله آن درک می‌کند، بینایی دل، نشانه و راهنمایی که به‌وسیله آن‌ها اشیاء به‌خوبی دیده می‌شوند، به کار رفته است. بصیرت به‌عنوان اعتقاد حاصل شده در قلب نسبت به امور دینی و حقایق امور، زره و هر نوع سلاحی که پوشیدنی باشد، به کار می‌رود. در باب تعریف اصطلاحی بصیرت نیز با بررسی کاربردهای قرآنی ماده «بصر» و تفکیک اشتقاق‌های آن در دو معنای بینایی حسی و بینایی قلبی، بصیرت را باید به همان «بینایی قلب» معنا کرد. در این تعریف، بینایی قلب، مرتبه‌ای بالاتر از بینایی و روشنایی چشم بوده و به‌گونه‌ای است که شخص می‌تواند حق را از باطل تشخیص داده و سپس واکنش مثبتی از خود نشان دهد. در روایات و کلمات امیرالمؤمنین علی (علیه‌السلام) هم روی آن تکیه و تأکید شده و به‌معنای این است که انسان در حوادثی که پیرامون او می‌گذرد و در حوادثی که پیش روی اوست و به او ارتباط پیدا می‌کند، تدبیر کند و سعی کند از حوادث به‌شکل عامیانه و سطحی عبور نکند (مهری، ۱۳۹۷).

منظور از بصیرت در این پژوهش رسیدن به نقطه‌ای است که در کنار مؤلفه‌های بصیرت فردی، سازمانی و اجتماعی بتوان

براندبو (۲۰۲۲) در پژوهشی ۷ رفتار مختلف رهبری مخرب در مدیریت بحران را شناسایی کرد: ۴ رفتار مرتبط با وظیفه و ۳ مورد مرتبط با رابطه. رفتارهای مرتبط با وظیفه در درجه اول به پیامدهای منفی برای کاربران منجر می‌شوند. رفتارهای مرتبط با رابطه پیامدهای منفی برای رضایت شغلی، رفاه یا احساس معنی‌داری زیردستان دارند.

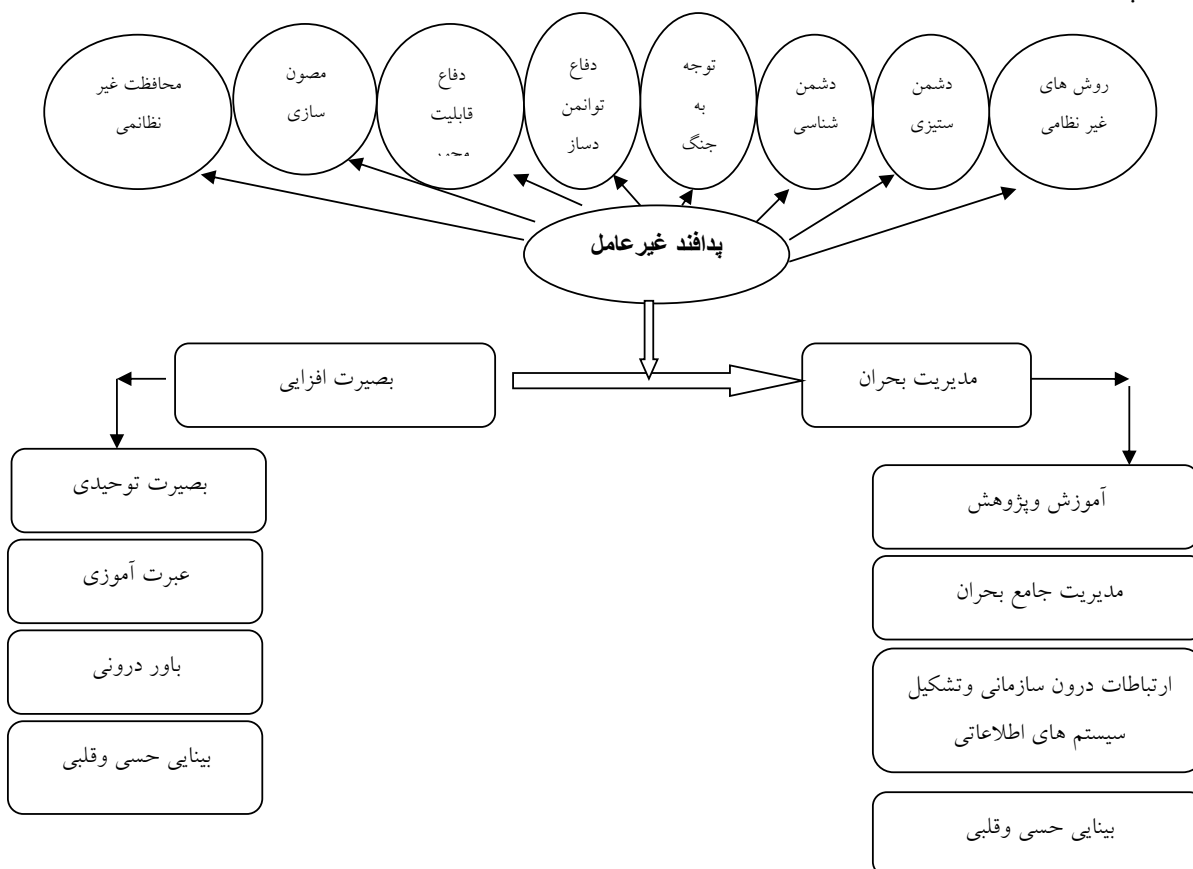
نگرش سنتی به مدیریت بحران بر این باور بود که مدیریت بحران یعنی فرونشاندن آتش؛ به این معنی که مدیران بحران در انتظار خراب شدن امور می‌نشینند و پس از بروز ویرانی تلاش می‌کنند تا ضرر ناشی از خرابی‌ها را محدود سازند. ولی به‌تازگی نگرش به این واژه عوض شده است. بنابراین مدیریت بحران بر ضرورت پیش‌بینی منظم و کسب آمادگی برای رویارویی با آن دسته از مسائل داخلی و خارجی تأکید دارد که به‌طور جدی شهرت، سودآوری یا حیات سازمان را تهدید می‌کنند (وثوقی و رجب‌پور، ۱۴۰۰). پدافند غیرعامل مجموعه اقدامات غیرمسلحانه‌ای است که موجب افزایش بازدارندگی، کاهش آسیب‌پذیری و تداوم فعالیت‌های ضروری، ارتقای پایداری ملی و تسهیل مدیریت بحران در مقابل تهدیدها و اقدامات نظامی دشمن می‌شود (کاوایی و خانزادی، ۱۳۹۹).

تجربه تهدیدها و اعمال عملیات‌های خصمانه علیه بعضی از کشورها نشان می‌دهد پدافند غیرعامل تأثیر زیادی در بالا بردن آستانه مقاومت ملی کشورها دارد و هر کشوری که دارای این بخش از نظام دفاعی است، قدرت‌ها در حمله به آن دچار تردید شده و عملیات نظامی آن‌ها انجام نشده است. پدافند از دو بخش پدافند عامل و غیرعامل تشکیل می‌شود. دفاع عامل و غیرعامل مکمل یکدیگر هستند (پاشایی و شفقت، ۱۳۹۹). رهبر معظم انقلاب اسلامی در بیانات خود در تاریخ هفتم آبان ۱۳۹۱ در جمع مسئولان پدافند غیرعامل کشور، موضوع پدافند غیرعامل را واکاوی و معرفی کرده و تأکید فرمودند که این مفاهیم، ضرورت توجه به تغییرات در ایجاد تهدیدها و تحولات محیط امنیت ملی را ایجاد می‌کند. مقام معظم رهبری (مد ظله العالی) از مفهوم مصون‌سازی در مقایسه با مصون‌سازی در بدن انسان بهره برده، کشور را به بدن انسان در نظام خلقت تشبیه کردند. انتظار ایشان از مفهوم پدافند غیرعامل به‌نوعی مصونیت‌بخشی به کشور در برابر انواع تهدیدهاست. موارد زیر را می‌توان از جمله مهم‌ترین اهداف پدافند غیرعامل دانست:

- تسهیل اداره کشور در شرایط تهدید و بحران ناشی از تجاوز خصمانه و حفظ بنیه دفاعی علی‌رغم حملات مخرب دشمن

- کاهش قابلیت و توانایی سامانه‌های شناسایی، هدف‌یابی و دقت هدف‌گیری تسلیحات دشمن

- بالا بردن قابلیت بقاء، استمرار عملیات و فعالیت‌های حیاتی و خدمات‌رسانی مراکز حیاتی و حساس نظامی و غیرنظامی کشور

تصویر ۱. مدل مفهومی پژوهش

بهموقع و درست تهدیدات پیش رو را مدیریت کرده و برای مقابله با آسیب‌ها و ناهنجاری‌های پیش رو برنامه‌ریزی‌های راهبردی داشته باشیم.

باتوجه به مبانی نظری و پیشینه پژوهش، مدل مفهومی پژوهش در تصویر شماره ۱ ارائه شده است. براساس مدل مفهومی، محقق به دنبال پاسخ به فرضیه پژوهش مبنی بر «بصیرت‌افزایی بر مدیریت بحران با نقش میانجی پدافند غیر عامل تأثیر دارد» است.

روش

بصیرت‌افزایی، ارتقای دانش انتظامی و بهره‌گیری از راهبرد پدافند عامل و غیرعامل در مدیریت بحران نقش چشم‌گیری داشته و بسیاری از حوادث و اتفاقات با این راهبرد در جامعه حل خواهند شد. هدف پژوهش حاضر ارائه مدل معادلات ساختاری روابط بین بصیرت‌افزایی و مدیریت بحران با نقش میانجی پدافند غیرعامل است. پژوهش حاضر از نظر هدف کاربردی و از لحاظ روش اجرا توصیفی - پیمایشی با رویکرد مدل‌سازی معادلات ساختاری است. جامعه مورد مطالعه، کارکنان فرماندهی انتظامی استان اصفهان (شرکت‌کننده در دوره‌های بصیرت استانی) به تعداد ۲۴۰ نفر بودند که با استفاده از فرمول کوکران و به روش

نمونه‌گیری تصادفی ساده، ۱۴۸ نفر از کارکنان که همگی مدیران لایه دوم فرماندهی انتظامی استان اصفهان (ف.ا.ا.صفهان) بودند انتخاب شدند. روش گردآوری اطلاعات، مطالعات کتابخانه‌ای و میدانی بود که در بخش میدانی از پرسش‌نامه‌های استاندارد مدیریت بحران **جهانبخش و همکاران (۱۳۹۵)**، پرسش‌نامه محقق‌ساخته بصیرت با ۱۴ گویه و پرسش‌نامه محقق‌ساخته پدافند غیرعامل با ۳۰ گویه استفاده شد.

برای تجزیه و تحلیل داده‌ها و آزمون فرضیه‌ها از آزمون آماری همبستگی و رگرسیون چندگانه به روش گام‌به‌گام استفاده شد. روایی پرسش‌نامه‌ها با استفاده از روایی سازه (همگرا و واگرا) و پایایی آن‌ها با استفاده از آزمون آلفای کرونباخ به ترتیب برابر با ۰/۹۵، ۰/۹۴، ۰/۹۷ و پایایی مرکب به ترتیب برابر ۰/۹۶، ۰/۹۵ و ۰/۹۷ به دست آمد که در **جدول شماره ۱** نشان داده شده است. از آنجاکه مقدار آلفای تمامی متغیرهای مفهومی تحقیق در **جدول شماره ۱** از مقدار ۰/۷۰ که مقدار حد مرزی برای قبولی میزان آلفای کرونباخ است بالاتر است، بنابراین پرسش‌نامه از پایایی مناسبی برخوردار است. جهت تجزیه و تحلیل داده‌های به دست آمده از نرم‌افزارهای SPSS نسخه ۲۰ و Smart PLS نسخه ۲۳ در دو سطح آمار توصیفی و آمار استنباطی (مدل‌سازی

جدول ۱. آلفای کرونیباخ و آزمون پایایی مرکب و میانگین واریانس استخراج شده متغیرهای پژوهش

سازه	آلفای کرونیباخ	پایایی مرکب	میانگین واریانس استخراج شده	تأیید/رد
بصیرت‌افزایی	۰/۹۴۳	۰/۹۵۰	۰/۵۸۲	تأیید
مدیریت بحران	۰/۹۵۸	۰/۹۶۳	۰/۶۵۱	تأیید
پدافند غیرعامل	۰/۹۷۲	۰/۹۷۴	۰/۵۵۸	تأیید

جدول ۲. روش فورنل و لارکر

ردیف	متغیرها	مدیریت بحران (۱)	پدافند غیرعامل (۲)	معیار
۱	بصیرت‌افزایی	۰/۷۶۳		
۲	مدیریت بحران	۰/۷۱۱	۰/۸۰۷	
۳	پدافند غیرعامل	۰/۷۳۹	۰/۷۶۴	۰/۷۴۷

همان گونه که از جدول شماره ۲ که برگرفته از روش فورنل و لارکر (۱۹۸۱) است مشخص است، مقدار جذر AVE متغیرهای مکتون در پژوهش حاضر که در خانه‌های موجود در قطر اصلی ماتریس قرار گرفته‌اند، از مقدار همبستگی میان آن‌ها که در خانه‌های زیرین و چپ قطر اصلی ترتیب داده شده‌اند، بیشتر است. از این رو می‌توان اظهار داشت که در پژوهش حاضر سازه‌ها در مدل، تعامل بیشتری با شاخص‌های خود دارند تا با سازه‌های دیگر. به بیان دیگر، روایی واگرایی مدل در حد مناسبی است. در مدل فوق بیشترین مقدار ۰/۸۰۷ و کمترین مقدار ۰/۷۱۱ است.

برای بررسی برازش بخش اول یعنی برازش مدل‌های اندازه‌گیری، از ۳ مورد استفاده می‌شود: پایایی شاخص، روایی همگرا و روایی واگرا.

سنجش بارهای عاملی

بارهای عاملی از طریق محاسبه مقدار همبستگی شاخص‌های یک سازه با آن سازه محاسبه می‌شوند که اگر این مقدار برابر یا بیشتر از مقدار ۰/۴ شود (هالند، ۱۹۹۹)، مؤید این مطلب است که واریانس بین سازه و شاخص‌های آن از واریانس خطای اندازه‌گیری آن سازه بیشتر بوده و پایایی درمورد آن مدل اندازه‌گیری قابل قبول است. همان‌طور که در تصویر شماره ۲

معادلات ساختاری) استفاده شد. مقدار پایایی ترکیبی برای برازش مناسب مدل مقادیر بالای ۰/۷ برای هر سازه است که باتوجه به جدول شماره ۱ این رابطه برای همه سازه‌ها برقرار است. روایی همگرا (میانگین واریانس استخراج شده) نیز در این تحقیق برای همه سازه‌ها دارای مقادیر بالای ۰/۵ است که نشان از مطلوب بودن برازش سازه دارد. روایی واگرا برای تعیین همبستگی مدل به روش بارهای عاملی متقابل و روش فورنل و لارکر انجام شد که روایی واگرایی مدل نیز تأیید شد (جدول شماره ۲).

یافته‌ها

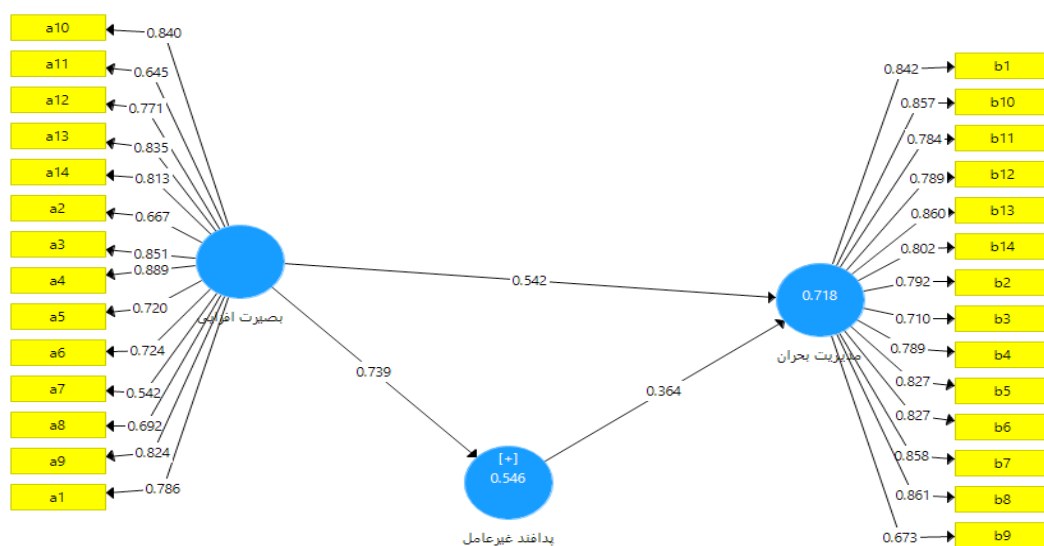
توصیف متغیرهای جمعیت‌شناختی

نتایج پژوهش نشان داد از نظر جنسیت، ۱۵ نفر از پاسخگویان مرد و ۳ نفر زن بودند. از نظر تحصیلات، ۱۳۵ نفر کارشناسی و ۱۳ نفر کارشناسی‌ارشد و بالاتر بودند. از نظر سابقه خدمت، کارکنان با سابقه خدمت کمتر از ۱۰ سال ۱۰ نفر، بین ۱۰ تا ۲۰ سال ۴۵ نفر و بالای ۲۰ سال خدمت ۳ نفر بودند. از نظر طیف درجه‌ای، ۱۳۵ نفر افسر جزء و ۱۳ نفر افسر ارشد بودند.

1. Average variance extracted (AVE)

جدول ۳. تلخیصی از آزمون فرضیات

فرضیه	تأثیر مؤلفه	بر مؤلفه	سطح معنی‌داری	ضریب رگرسیون	نتیجه
۱	بصیرت‌افزایی	مدیریت بحران	۰/۰۰۱	۰/۵۴۲	تأیید
۲	بصیرت‌افزایی	پدافند غیرعامل	۰/۰۰۱	۰/۷۳۹	تأیید
۳	پدافند غیرعامل	مدیریت بحران	۰/۰۰۱	۰/۳۶۴	تأیید
۴	نقش میانجی پدافند غیرعامل بر رابطه بصیرت‌افزایی با مدیریت بحران		۰/۰۰۱	۰/۲۶۹	تأیید

تصویر ۲. مدل اندازه‌گیری تحقیق

مشخص است، بارهای عاملی متغیرها باید بیش از ۰/۵ باشد تا در مدل باقی بمانند، در غیر این صورت از مدل حذف می‌شوند، ولی در مدل کنونی هیچ متغیری حذف نشد.

برازش مدل

برازش مدل در نرم‌افزار Smart PLS نسخه ۲۳ با استفاده از معیار نیکویی برازش^۲ مورد بررسی قرار گرفت.

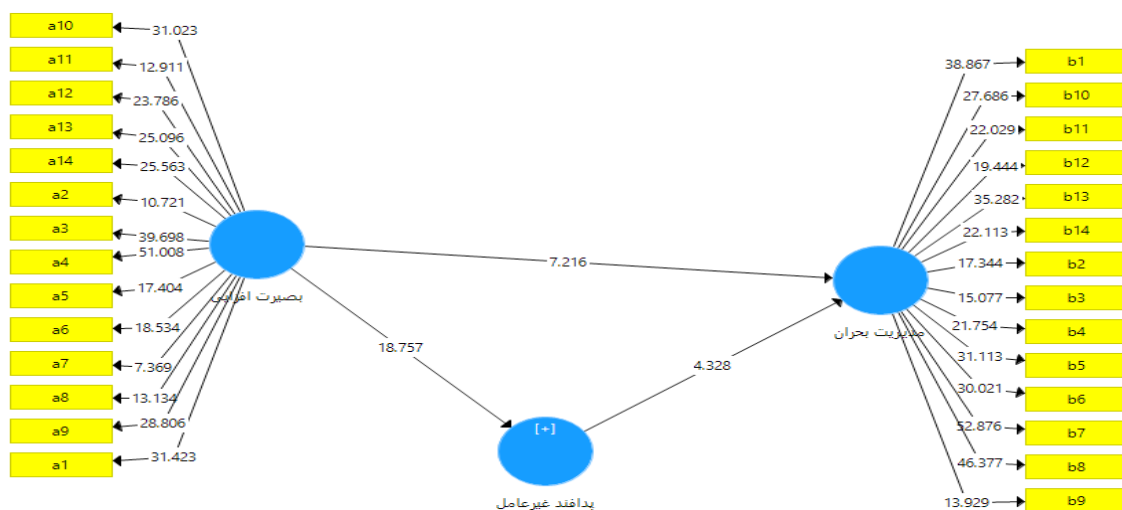
مدل معادلات ساختاری

در این قسمت به بررسی مدل معادلات ساختاری تحقیق پرداخته می‌شود. بدین صورت که ابتدا برازش مدل را مورد بررسی قرار داده و سپس مدل را در حالت اعداد معنی‌داری مورد بررسی قرار می‌دهیم (بررسی رد یا تأیید فرضیه‌ها) و در نهایت مدل را در حالت ضریب مسیر و ضریب تعیین می‌آوریم.

باتوجه به محاسبات انجام‌شده، مقدار GOF برای مدل این تحقیق ۰/۵۷۸ به دست آمد. باتوجه به اینکه مقدار به دست آمده بزرگ‌تر از ۰/۳۶ است، بنابراین برازش مدل در حد بسیار مطلوب ارزیابی می‌شود. مدل معادلات ساختاری در حالت اعداد معنی‌داری (t) در تصویر شماره ۳ نشان داده شده است.

اعداد معنی‌داری باید بیش از ۱/۹۶ باشند تا فرضیه‌ها مورد تأیید قرار گیرند. همان‌طور که در تصویر شماره ۳ مشخص است،

2. Goodness-of-fit (GOF)

تصویر ۳. مدل در حالت اعداد معنی‌داری

در سطح اطمینان ۹۵ درصد، اثر بصیرت‌افزایی بر مدیریت بحران با نقش تعدیل‌گر پدافند غیرعامل مورد تأیید قرار می‌گیرد.

نتایج آزمون فرضیه‌ها

همان‌طور که بیان شد، هدف از این تحقیق بررسی اثربخشی بصیرت‌افزایی بر مدیریت بحران با در نظر گرفتن نقش میانجی‌گری پدافند غیرعامل است. نتایج بررسی فرضیه‌ها به‌طور خلاصه در جدول شماره ۳ بیان شده است.

فرضیه اصلی

پدافند غیرعامل در رابطه بین بصیرت‌افزایی و مدیریت بحران نقش میانجی دارد.

نتایج بررسی فرضیه اصلی نشان داد سطح معنی‌داری ۰/۰۱ و عدد معنی‌داری ۴/۵۱۰ است. بنابراین H1 مورد تأیید قرار می‌گیرد. ضریب تعیین ۰/۰۷۲ است که نشان می‌دهد ۷/۲ درصد از تغییرات متغیر وابسته توسط متغیر مستقل تعیین می‌شود. ضریب مسیر ۰/۲۶۹ حاکی از تأثیرگذاری مثبت و خوب است؛ بدین معنی که با یک واحد افزایش در بصیرت‌افزایی پدافند غیرعامل، ۰/۲۶۹ مدیریت بحران افزایش می‌یابد.

فرضیه فرعی اول

بصیرت‌افزایی بر مدیریت بحران کارکنان تأثیر دارد.

نتایج بررسی فرضیه فرعی اول نشان داد سطح معنی‌داری ۰/۰۱ و عدد معنی‌داری ۷/۲۱۶ است. بنابراین H1 مورد تأیید قرار می‌گیرد. ضریب تعیین ۰/۲۹۴ است که نشان می‌دهد ۲۹/۴ درصد از تغییرات متغیر وابسته توسط متغیر مستقل تعیین می‌شود. ضریب مسیر ۰/۵۴۲ حاکی از تأثیرگذاری مثبت و خوب است؛ بدین معنی که با یک واحد افزایش در سبک بصیرت‌افزایی، ۰/۵۴۲ مدیریت بحران افزایش می‌یابد.

فرضیه فرعی دوم

بصیرت‌افزایی بر پدافند غیرعامل کارکنان تأثیر دارد.

نتایج بررسی فرضیه فرعی دوم نشان داد سطح معنی‌داری ۰/۰۱ و عدد معنی‌داری ۱۸/۷۵۷ است. بنابراین H1 مورد تأیید قرار می‌گیرد. ضریب تعیین ۰/۵۴۶ است که نشان می‌دهد ۵۴/۶ درصد از تغییرات متغیر وابسته توسط متغیر مستقل تعیین می‌شود. ضریب مسیر ۰/۷۳۹ حاکی از تأثیرگذاری مثبت و خوب است؛ بدین معنی که با یک واحد افزایش در بصیرت‌افزایی، ۰/۷۳۹ پدافند غیرعامل افزایش می‌یابد.

فرضیه فرعی سوم

پدافند غیرعامل بر مدیریت بحران کارکنان تأثیر دارد.

نتایج بررسی فرضیه سوم نشان داد سطح معنی‌داری ۰/۰۱ و عدد معنی‌داری ۴/۳۲۸ است. بنابراین H1 مورد تأیید قرار می‌گیرد. ضریب تعیین ۰/۱۳۲ است که نشان می‌دهد ۱۳/۲ درصد از تغییرات متغیر وابسته توسط متغیر مستقل تعیین می‌شود. ضریب مسیر ۰/۳۶۴ حاکی از تأثیرگذاری مثبت و خوب است؛ بدین معنی که با یک واحد افزایش در پدافند غیرعامل، ۰/۳۶۴ مدیریت بحران افزایش می‌یابد.

بحث

مدیریت بحران یکی از موضوعاتی است که در عصر حاضر به‌صورت حرفه‌ای به‌عنوان یک شاخه اصلی در مدیریت و یک واحد سازمانی حمایتی و معمولاً تحت نظر مدیر عامل سازمان به آن پرداخته شده و به فراخور نوع فعالیت سازمان‌ها تعاریف و روش‌های اجرایی برای آن تدوین شده است؛ به‌نحوی که امروزه در برنامه‌ریزی استراتژیک سازمان‌ها همراه با مباحثی مانند پدافند غیرعامل، امنیت و مدیریت ریسک به آن پرداخته شده است و البته به‌نوعی یکی از نشانه‌های سازمان‌های پیشرو و آینده‌نگر هم محسوب می‌شود (بهجت، ۱۳۹۷).

زمانی که سازمان‌های خدماتی (سازمان فراجا) زمینه بصیرت‌افزایی دینی، سیاسی، اعتقادی، اجتماعی و اقتصادی را در بین کارکنان و خانواده آن‌ها فراهم کنند، می‌توان گفت کارکنان در برابر بحران‌های پیش رو که امروز تبدیل به جنگ‌های ترکیبی شده‌اند بهره‌مند می‌شوند. پژوهش حاضر با هدف ارائه مدل معادلات ساختاری روابط بین بصیرت‌افزایی و مدیریت بحران با نقش میانجی پدافند غیرعامل انجام گرفت. فرضیه‌های این پژوهش به شرح زیر بود:

۱. بین ابعاد بصیرت‌افزایی و مدیریت بحران در کارکنان ف.ا.ا.صفهان رابطه معنی‌داری وجود دارد.

۲. بین ابعاد بصیرت‌افزایی و پدافند غیرعامل در کارکنان ف.ا.ا.صفهان رابطه معنی‌داری وجود دارد.

در بررسی فرضیه اول با توجه به نتایج تجزیه و تحلیل آماری، رابطه معنی‌داری بین ابعاد بصیرت‌افزایی با مدیریت بحران برقرار بود. نتایج این پژوهش با پژوهش خلیلی و همکاران (۱۳۹۸) در مؤلفه‌های بصیرت‌افزایی شامل دشمن‌شناسی و دشمن‌ستیزی در کلام امام خمینی^(ع)، پژوهش اعظمی و همکاران (۱۳۹۷) در توجه به ابعاد مدیریت بحران و مؤلفه‌های پدافند غیرعامل، پژوهش جدیدی (۱۳۹۵) در توجه به آموزش تفکر فعال در مدیریت بحران و نقش تصمیم‌گیران در سطوح کشوری، پژوهش الدباغ (۲۰۲۰) در توجه به آموزش مدیران در برخورد با بحران‌ها و

معاونت تربیت و آموزش فراجا، پلیس پیشگیری فراجا و بازرسی کل قرار گیرد، زیرا در صورتی که به این مهم توجه نشود نمی‌توان در برابر تهدیدات داخلی و خارجی و از طرفی چنگ‌های ترکیبی که ماهیتی کاملاً مسموم و خطرناک داشته و بعضاً به‌خاطر عدم دانش و آگاهی و بصیرت کارکنان صدمات جبران‌ناپذیری بر سازمان، کارکنان و در کل، سیستم حاکمیتی است، مقاوم بود

پیشنهاد‌های کاربردی

پیشنهاد می‌شود:

- در راستای اثربخشی و صیانت از کارکنان در موضوعات پدافند غیرعامل، مدیریت بحران و بصیرت‌افزایی در بین کارکنان پژوهش‌های جامع صورت گیرد.

- پلیس پیشگیری با همکاری معاونت تربیت و آموزش فراجا و بازرسی کل، دوره‌های ویژه مدیریت بحران و پدافند غیرعامل را برنامه‌ریزی کنند و از دانش‌های به‌روز در سطح بین‌المللی نیز استفاده شود.

- باتوجه‌به عدم شناخت کارکنان درمورد موضوع پدافند غیرعامل و تأکیدات مقام معظم رهبری (مدظله العالی)، موضوع در دستور کار فرماندهی محترم فراجا قرار گیرد.

- پژوهشکده‌های فراجا (مرکز مطالعات راهبردی فراجا، دانشگاه تربیت افسری امام‌حسن مجتبی^(ع)) با همکاری پژوهشکده‌های نیروهای مسلح نشست‌های تخصصی با موضوع نقش پدافند غیرعامل در بصیرت‌افزایی کارکنان برگزار کنند.

ملاحظات اخلاقی

پیروی از اصول اخلاق پژوهش

ددر این پژوهش در تمام مراحل توجه به رعایت قوانین و موارد اخلاقی از سوی محقق انجام شد.

حامی مالی

مرکز پژوهشگاه علوم انتظامی و مطالعات اجتماعی فراجا (عتف) مورد حامی مالی و معنوی این تحقیق بود.

تعارض منافع

بنابر اظهار نویسندگان، این مقاله تعارض منافع ندارد.

تشکر و قدردانی

از کلیه فرماندهان، رؤسا و مدیران فراجا، خاضعانه قدردانی می‌شود.

فرهنگ‌سازی آموزش‌های استراتژیک به‌عنوان یکی از مؤلفه‌های بصیرت‌افزایی و پژوهش کواکوا و همکاران (۲۰۱۸) در خصوص توجه و اهمیت به ارائه آموزش‌های مدیریت بحران برای مقابله با تهدیدات، هم‌خوانی دارد. بنابراین توجه به انضباط مؤثر از طریق آموزش، آموزش رفتارهای مطلوب، آگاهی‌بخشی کارکنان، توانایی دیدن چشم‌اندازها، انعطاف‌پذیری در برابر تهدیدات داخلی و خارجی، پاسخ صحیح و به‌موقع به مشکلات، حفظ آرامش، اعتمادبه‌نفس بالا در بعد بصیرتی، توجه به فرصت‌ها و نقاط ضعف و قوت، توجه به امکانات و تجهیزات لجستیکی، اهمیت به فناوری‌های اطلاعاتی پیشرفته، توجه به ابعاد جنگ ترکیبی، ارزیابی تهدیدات و استفاده از نیروی انسانی متخصص، متعهد و متدین، نقش بسیار مهمی در عبور از بحران‌ها و آشوب‌های داخلی و خارجی دارند.

فرضیه دوم این تحقیق ارتباط معنی‌دار بین ابعاد بصیرتی با ابعاد مدیریت بحران را بررسی می‌کند. باتوجه‌به بررسی معادلات ساختاری، بین بصیرت‌افزایی و مدیریت بحران ارتباط معنی‌داری وجود دارد. نتایج این پژوهش با پژوهش کواکوا و همکاران (۲۰۱۸) در آموزش مدیریت بحران، پژوهش الدباغ (۲۰۲۰) در توجه به ابعاد بصیرتی در مدیران و تصمیم‌گیران، پژوهش الشیبلی و همکاران (۲۰۲۲) در اهمیت به سبک‌های رهبری و مدیریت، پژوهش رشید کلویر (۱۳۹۵) در توجه به مؤلفه‌های بصیرت‌افزا، پژوهش خلیلی و همکاران (۱۳۹۸) در اهمیت آموزش‌های استراتژیک و پژوهش اعظمی و همکاران (۱۳۹۷) در توجه و اهمیت به مؤلفه‌های پدافند غیرعامل و ارتباط آن با بصیرت‌افزایی، هم‌خوانی دارد. بنابراین در صورتی که در برنامه‌ریزی‌های پیش روی ستاد کل نیروهای مسلح و سازمان فراجا به مؤلفه‌های حفظ آرامش، انتخاب درست و صحیح در مواقع بحران و مشکلات، کنترل اثرات روانی ناشی از بحران‌ها، آمادگی و مدیریت نیروی انسانی در بحران‌ها، رضایتمندی کارکنان در مواجهه با بحران‌های اجتماعی و رعایت استانداردها توجه شود، می‌توان گفت تا حد بسیاری زیادی در برابر توطئه‌های دشمنان داخلی و خارجی چیره خواهیم شد.

فرضیه اصلی این پژوهش نیز به بررسی رابطه معنی‌دار بین بصیرت‌افزایی در بین کارکنان و مدیریت بحران با نقش میانجی پدافند غیرعامل پرداخت که در نهایت بین متغیرهای موجود یک رابطه معنی‌دار وجود داشت.

نتیجه‌گیری

نتایج این پژوهش می‌تواند به‌عنوان نقطه توجه برنامه‌ریزان، مجریان در برنامه‌های آموزشی و درسی و نشست‌های تخصصی مورد استفاده قرار گیرد. یکی از نکات مهم در مسیر این پژوهش عدم اطلاع کافی کارکنان از ابعاد بصیرتی، مدیریت بحران و موضوع پدافند غیرعامل بود. بنابراین باید این موضوعات در دستور کار

References

- ALShibly, M. H. A. A., ALShibly, E. H. A. A., & Al-Hawary, S. I. S. (2022). Strategic intelligences impact on crisis management in Jordanian Telecommunications Companies. *Global Journal of Management and Business Research*, 22(2), 1-8. [\[Link\]](#)
- Al-Dabbagh, Z. S. (2020). The role of decision-maker in crisis management: A qualitative study using grounded theory (COVID-19 pandemic crisis as a model). *Journal of Public Affairs*, 20(4), e2186. [\[DOI:10.1002/pa.2186\]](#)
- Azami, H., Bize, A. A., & Chare, N. (2018). *[Why and the necessity of forming a single organization under the title of passive defense and crisis management and its application in the political organization of space]* (Persian). Paper presented at: International conference on security, progress and sustainable development of border areas, territories and metropolises, Tehran, Iran, 21 November 2018. [\[Link\]](#)
- Behjat, A. A. (2018). *[Examining the dimensions of crisis management in organizations]* (Persian). Paper presented at: National Conference on Business Administration with an emphasis on supporting Iranian goods and services, Abade, Iran, 28 November 2018. [\[Link\]](#)
- Brandebo, M. F. (2020). Destructive leadership in crisis management. *Leadership & Organization Development Journal*, 41(4), 567-580. [\[DOI:10.1108/LODJ-02-2019-0089\]](#)
- Brandon, P. (2011). Extreme management in disaster recovery. *Procedia Engineering*, 14, 84-94. [\[DOI:10.1016/j.proeng.2011.07.009\]](#)
- Fornell & Larcke. (1981). Divergent validity assessment.
- Jahanbakhsh, et al. (2016). *[Crisis management questionnaire (Persian)]*. Retrieved from: [\[Link\]](#)
- Jadidi, A. (2016). *[Passive Defense; Crisis management in the field of defense-security threats]* (Persian). *Crisis Management Studies Quarterly*, 8(28), 173-197. [\[Link\]](#)
- Hulland, J. (1999). Use of Partial Least Squares (PLS) in strategic management research: A review of four recent studies. *Strategic Management Journal*, 20(2), 195-204. [\[Link\]](#)
- Karimi Baseri, S., & shahabzadeh, M. (2023). *[Identifying the drivers of crisis management in the central context of Shiraz with a passive defense approach]* (Persian). *Emergency Management*, 11, 1-22. [\[Link\]](#)
- Kavyani, H. A., & Khanzadi, H. (2020). *[Passive naval defense with emphasis on sustainable maritime security]* (Persian). *Journal of Teaching in Marine Science*, 7(22), 92-104. [\[Link\]](#)
- Khalili, H., Saadatmand, Z., & Keshti Aray, N. (2020). *[Designing and validating the curriculum model, based on merit-oriented police training (Case study: Police Command of Isfahan province)]* (Persian). *Research in Curriculum Planning*, 63(16), 78-92. [\[Link\]](#)
- Kováčová, L., Kavan, Š., Mesároš, M., & Lošonczi, P. (2018). *Education and training of crisis management and civil protection workers in the Slovak republic*. Paper presented at: 18th International Multidisciplinary Scientific Gecongruence SGEM 2018, Albena, Bulgaria, 2 - 8 July 2018. [\[Link\]](#)
- Mehri, A. (2018). *[Studying the role of religious insight emphasizing the views of the supreme leader]* (Persian). *Anishnameh-e Velayat*, 4(7), 99-125. [\[Link\]](#)
- Paraskevas, A. (2018). Crisis management or crisis response system? A complexity science approach to organizational crises. *Management Decision*, 44(7), 892 - 907. [\[DOI:10.1108/00251740610680587\]](#)
- Rashid Kolvir, H. (2021). *[Evaluation requirements of passive defense along critical management planning in urban management course (Case study: Ardebil city)]* (Persian). *The Urban Research and Planning Quarterly*, 11(43), 200-222. [\[Link\]](#)
- Shafaghat, A., & Pashaei Houlasi, A. (2021). *[Optimization of security defense authority with passive defense approach Case study: Islamic Republic of Iran]* (Persian). *Journal of Emergency Management*, 9, 5-19. [\[Link\]](#)
- Vosoughi, S., & Rajabpoor, A. (2021). *[Effective trends on mission of Vedja]* (Persian). *Journal of Emergency Management*, 10(3), 125-141. [\[Link\]](#)

This Page Intentionally Left Blank